

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
STUDIJU VIRZIENS VESELĪBAS APRŪPE

**Trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programma
“Medicīna”, specialitātes apakšprogramma “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”**

izglītības klasifikācijas kods 50721

Informācija par ekspertu

Vārds	Signe	Uzvārds	Tomsone
Darbavieta	Rīgas Stradiņa universitāte	Amats	Asoc. profesore
Grāds/ profesionālā kvalifikācija		LR medicīnas doktora zinātniskais grāds (Dr. med.)	
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			S.Tomsone

Novērtēšanas vizītes datums: 03.10.2024.

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:

- Latvijas Universitātes (turpmāk - LU) vēstule Nr. 1-13/281 Akadēmiskās informācijas centram (turpmāk - AIC) - iesniegums izmaiņu apstiprināšanai;
- LU Senāta lēmums Nr.2-3/40 par izmaiņām studiju virziena “Veselības aprūpe” trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmā “Medicīna”;
- LU studiju virziena “Veselības aprūpe” trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas “Medicīna” pieteikums izmaiņu apstiprināšanai un tā pielikumi;
- AIC vēstule LU 01.07.2024., Nr. 2024/4.1-109 par papildinformācijas pieprasīšanu;
- LU vēstule AIC Nr. 1-13/463 atbilde par papildinformācijas pieprasīšanu;
- Ministru kabineta (turpmāk - MK) 11.12.2018. noteikumi Nr. 793 «Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi»;
- Augstskolu likums¹;
- MK 24.03.2009. noteikumi Nr. 268 «Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu» (spēkā līdz 01.10.2024);

¹ <https://likumi.lv/doc.php?id=37967>

- MK 01.10.2024. noteikumi Nr. 617 «Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu» (spēkā no 01.10.2024);
- MK 30.08.2011. noteikumi Nr. 685 “Rezidentu uzņemšanas, sadales un rezidentūras finansēšanas kārtība”;
- MK 13.06.2017 noteikumi Nr. 322 «Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju»;
- MK 16.04.2013. noteikumi Nr. 202 «Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus»;
- MK 13.06.2023. noteikumi Nr. 305 «Noteikumi par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu»

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

LU vēlas veikt izmaiņas studiju virziena “Veselības aprūpe” trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmā “Medicīna”, papildinot to ar specialitātes apakšprogrammu “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”, izglītības klasifikācijas kods 50721. LU studiju virziens “Veselības aprūpe” akreditēts no 01.02.2023. līdz 01.02.2029.

Pieteiktās izmaiņas skaidrotas ar medicīniskās rehabilitācijas nozīmi veselības aprūpes kontekstā - tā ir nepieciešama ļoti plaša spektra veselības traucējumu gadījumā, tai ir jābūt integrētai visos veselības aprūpes līmeņos un to nodrošina gan veselības aprūpes profesionāli (fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsti (turpmāk - FRMĀ) un funkcionālie speciālisti), gan ar veselības aprūpi saistīti citi speciālisti. Lai mazinātu ar invaliditāti saistītos negatīvos veselības iznākumus gan personas, gan sabiedrības līmenī, svarīgs ir rehabilitācijas pakalpojumu savlaicīgs nodrošinājums un pēctecība, nodrošinot pakalpojumu nepārtrauktību dažādos veselības aprūpes līmeņos. Latvijā ir nepietiekams FRMĀ nodrošinājums, tāpēc iespējas apgūt FRMĀ nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetenci rezidentūras programmā LU ar sekojošu profesionālā sertifikāta specialitātē iegūšanu, mazinās šo problēmu. Vienlaikus studiju procesā pastāv iespēja nodrošināt pārējo specialitāšu rezidentu sadarbību multidisciplinārā speciālistu komandā, kas vērsta uz galveno mērķi profesionālajā darbībā – pēc iespējas ātrāk atgriezt pacientu aktīvā darba vai sociālā vidē (LU pieteikums izmaiņu apstiprināšanai).

2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Vizīte norisinājās 2024. gada 3. oktobrī, LU Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes (turpmāk - MDZF) telpās Jelgavas ielā 1, 702. auditorijā. Tās ietvaros eksperte kopā ar AIC pārstāvi tikās ar LU vadību, studiju programmas vadību, studiju programmas mācībspēkiem, darba devēju pārstāvjiem un partneriem, kā arī tika iepazīta LU MDZF materiāli tehniskā bāze.

Tikšanās ar LU vadību

Ar grupas dalībniekiem tika apspriests jautājums - kā jaunā specialitātes apakšprogramma iekļaujas kopējā rezidentūras programmā. Dalībnieki uzsvēra, ka jau šobrīd citu specialitāšu apakšprogrammās ir iekļauti studiju kursi par medicīnisko rehabilitāciju, kurus īsteno jaunās specialitātes apakšprogrammās īstenošanā iesaistītie docētāji un vairākas ārstniecības iestādes. Tādējādi LU ir gan nepieciešamā kompetence un resursi jaunās specialitātes apakšprogrammas īstenošanai, gan arī tas ļaus studiju procesā nodrošināt vairāku specialitāšu rezidentu sadarbību

multidisciplinārā speciālistu komandā, kas kopumā vērsta uz mūsdienīgu, kvalitatīvu un efektīvu veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu pacientiem.

Domājot par potenciālo rezidentu skaitu jaunajā apakšprogrammā, LU vadības pārstāvji skaidroja, ka var nodrošināt līdz pat 10 rezidentu apmācību, taču studiju vietu skaits izriet no Veselības ministrijas (turpmāk - VM) pasūtījuma, t.sk. arī maksas studiju vietas ir saskaņojamas ar VM. Lai veicinātu LU medicīnas programmas studējošo interesi par studijām rezidentūrā, 5. un 6. gada studējošajiem tiek īstenoti dažādi informatīvi pasākumi (rezidentūras attīstības nodaļa, darba devēji, u.c.), kā arī informācija tiek sniegta ar dažādu mediju palīdzību (piem. YouTube kanāls).

Sarunas laikā LU vadības pārstāvji iepazīstināja ar vispārīgiem rezidentūras studiju organizācijas principiem, mehānismiem studiju programmas monitorēšanai un pilnveidei, docētāju piesaistes un vērtēšanas kritērijiem, risku pārvaldības mehānismiem, kā arī rezidentu iespējām pārstāvēt savas intereses pašpārvaldēs, kas darbojas lielākajās klīniskajās bāzēs.

Sarunā papildus skats arī jautājums par pieejamo atbalstu rezidentūras studējošo diplomdarba izstrādē - tam paredzēts atsevišķs studiju kurss, kā arī LU nodrošina dažādus seminārus, pasākumus un atvērtās lekcijas, kas pieejami kā rezidentiem, tā docētājiem. Tie tiek rīkoti arī hibrīda formātā, kas nodrošina lielāku pieejamību rezidentiem.

Tikšanās ar studiju programmas vadību

Raksturojot kā jaunā specialitātes apakšprogramma iekļaujas kopējā rezidentūras programmā, studiju virziena vadītājs uzsver aktuālās problēmas veselības aprūpē - speciālisti ir, taču trūkst specifisku zināšanu, piem., bāzes zinātņu nozīme mūsdienīgā kontekstā, un kompetences par cilvēka atveseļošanu un slimību profilaksi, prasmes strādāt komandā. To iespējams mainīt tikai veidojot kopīgas mācību programmas dažādiem veselības aprūpes speciālistiem un jaunā specialitātes apakšprogramma tādejādi iekļauj atbilstošas studiju metodes un darba organizāciju. Runājot par iespējām piesaistīt potenciālos studējošos jaunajai rezidentūras specialitātes apakšprogrammai, tika identificēta problēma par ierobežotu iespēju iepazīt rehabilitāciju jau medicīnas pamatstudijās. Papildus, virziena vadītājs sarunā minēja, lai nodrošinātu sabiedrībā augošās vajadzības pēc rehabilitācijas pakalpojumiem, būtu jāmaina pieeja arī šo pakalpojumu apmaksai ārstniecības procesā.

Jaunās specialitātes apakšprogrammas vadītāja pārstāv gan Latvijas Ārstu rehabilitologu asociāciju (turpmāk - LĀRA), gan ir VM galvenais speciālists Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas jautājumos. Specialitātes apakšprogrammas izveidē iesaistīti arī citi Latvijas vadošie FRMĀ, kas atspoguļojas studiju kursu aprakstos. Kritērijus docētāju izvēlei un piesaistei nosaka vienošanās starp LU specialitātes apakšprogrammas vadītāju un ārstniecības iestādes deleģēto atbildīgo par specialitāti rezidentūras apmācībā. Sarunas gaitā tika pārrunāti arī atsevišķu studiju kursu mērķi un saturs, piem. “Vispārējā rehabilitācija IV – Pētniecība un rehabilitācijas organizācija. Invaliditātes un darbaspēju ekspertīze”, “Ambulatorā rehabilitācija. Funkcionēšanas laboratorija”, kas izgaismoja studiju kursu veidošanas kontekstu un jaunu šī brīža skatījumu uz atsevišķu studiju kursu saturu un aktuāliem akcentiem, kas paver iespējas to pilnveidei un attīstībai. Sarunā pieminētas arī iespējas starptautiskajai sadarbībai un starptautiskās mobilitātes pieredzei studiju procesā, kas balstās uz FRMĀ profesionālās organizācijas un ārstniecības iestāžu sadarbības iestrādēm un ir labs priekšnosacījums studējošajiem perspektīvā izmantot LU sniegtās ERASMUS mobilitātes iespējas. Specialitātes apakšprogrammas vadītāja apliecināja, ka

pabeidzot rezidentūru studentiem pastāv iespēja kārtot Eiropas medicīnas speciālistu asociācijas (*European Union of Medical Specialists*- turpmāk *UEMS*) FRM sekcijas sertifikācijas eksāmenu.

Tikšanās ar studiju programmas mācībspēkiem

Jaunās specialitātes apakšprogrammas īstenošanā plānotie docētāji apliecināja savu iesaisti studiju kursu izstrādē un arī no savas puses skaidroja, ka raugoties ar laika distanci no to sagatavošanas brīža, ir dažādas iespējas studiju kursa satura atjaunošanai un precizēšanai. Visi sarunas dalībnieki ir sertificēti un pieredzējuši FRMĀ, ar iepriekšēju pieredzi rezidentu izglītībā, tāpēc arī no docētāju puses tika akcentēta nozīme studējošo izpratnei par rehabilitāciju jau medicīnas pamatstudiju līmenī, kas veicina potenciālo rezidentūras studējošo apzinātu interesi par izvēlēto specialitāti un motivāciju studēt. Kā būtisku jaunās specialitātes apakšprogrammas īstenošanas iezīmi docētāji minēja iespēju studiju procesā nodrošināt vairāku specialitāšu rezidentu sadarbību multidisciplinārā speciālistu komandā, kas ir būtiska arī komunikācijas prasmju pilnveidei.

Tikšanās ar darba devēju pārstāvjiem un partneriem

Darba devēji un partneri viennozīmīgi uzsvēra jūtamo FRMĀ trūkumu un draudīgo situāciju ar vidējā vecuma rādītāju pieaugumu darba vidē aktīvo speciālistu vidū. P. Stradiņa klīniskā universitātes slimnīcas (turpmāk - PSKUS) pārstāve minēja, ka FRM apakšprogrammas uzsākšana LU varētu veicināt daudzveidīgu konkurētspēju (akadēmiska, inovācijas, kvalitāte, u.c.) FRMĀ sagatavošanai, kas kopumā veicina ilgtspējas attīstību augstākajā izglītībā, nostiprināt reģionālo sadarbību, kur speciālistu trūkums ir krasāk jūtams, vides dažādību un izvēles iespējas studentiem. Tā kā jaunās apakšprogrammas vadītāja ir PSKUS Rehabilitācijas centra vadītāja, tad viennozīmīgi programmas saturā ir uzsvērtā multidisciplināra pieeja ārstniecībā un rehabilitācijā. PSKUS ir plašas iespējas zinātnei un tālākizglītībai. Iestāde ir ļoti vērsta uz pozitīvu cilvēkpieredzi, tāpēc arī rezidentu labbūtībai tiek piešķirta liela nozīme un tiek īstenoti dažādi pasākumi tās uzlabošanai.

Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcas (turpmāk - TOS) traumā centra pārstāvis raksturoja savu ārstniecības iestādi kā būtiskāko studiju bāzi traumatoloģijā un ortopēdijā dažādu specialitāšu rezidentiem, ar daudzveidīgu vidi studijām un darbam. Papildus iepriekš teiktajam, tika uzsvērtā arī nepieciešamība attīstīt jauna veida rehabilitācijas pakalpojumus.

Nacionālā rehabilitācijas centra "Vaivari" (turpmāk - NRC "Vaivari") pārstāve uzsvēra iestādes piedāvāto plašo rehabilitācijas programmu klāstu daudzveidīgos formātos, t.sk. specializētās programmas (šobrīd arī aktuālā militārā rehabilitācija). Sarunā tika uzsvērtā nepieciešamība pēc rehabilitācijas pakalpojumiem, ko ierobežo speciālistu trūkums. Taču līdzšinējā pieredze norāda arī uz atšķirībām jauno speciālistu sagatavotībā (t.sk. nepietiekama pieredze un izpratne atsevišķās darbības jomās). NRC "Vaivari" Izglītības un zinātnes nodaļa nodrošina daudzveidīgas tālākizglītības aktivitātes saviem darbiniekiem un citiem rehabilitācijas jomas speciālistiem, t.sk. rezidentiem un studentiem. Rezidentu darbu iestādē pārrauga koordinators.

Rīgas veselības centra (turpmāk - RVC) pārstāve raksturoja iestādes iepriekšējo pieredzi rezidentu izglītībā, piem. daudzi rezidenti iestādē kļūst darba ņēmēji rezidentūras 3. un 4. gadā. Ambulatorajiem pakalpojumiem ir sava specifika un jābūt sagatavotiem, lai nodrošinātu jaunus inovatīvus pakalpojumus. Arī tika uzsvērtā potenciālo rezidentūras studējošo izpratne par

rehabilitāciju un motivācija studijām, taču norādīts, ka papildus jādomā, kā darba tirgū noturēt jau esošos ārstus speciālistus.

Darba devēji norādīja, ka aktīvi iesaistās medicīnas pamatstudiju absolventu piesaistei studijām rezidentūrā - tiek rīkotas informatīvās kampaņas, ārstus stažierus aicina izvēlēties noteiktas rezidentūras specialitātes. Sarunā pieminēts, ka liela nozīme konkrētas specialitātes izvēlē ir studenta personīgajai saskarsmei un iepriekšējai pieredzei.

Materiāltehniskās bāzes apskate (t.sk. bibliotēka)

Kopā ar LU Rezidentūras attīstības programmas vadītāju ekspertei bija iespēja iepazīties ar studiju telpām un bibliotēku. Eksperte secina, ka bibliotēka nodrošina piekļuvi resursiem klātienē 24/7 un arī attālināti. LU bibliotēkas pārstāve norādīja, ka tiek pārskatīti aktuālie pieejamie informatīvie materiāli un piedāvāti kursu vadītājiem, tiek abonētas veselības aprūpē nozīmīgas datu bāzes, tiek sniegta konsultatīva palīdzība. Bibliotēka nodrošina arī datoru īres pakalpojumu.

Noslēguma tikšanās ar studiju programmas vadību

Noslēgumā eksperte sniedza īsu kopsavilkumu par vizītē pieredzēto un raksturoja pirmos iespaidus par LU plānotajām izmaiņām trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmā “Medicīna”, attīstot jaunu specialitātes apakšprogrammu “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām

Pamatojums izmaiņām

LU pamatojums jaunas specialitātes apakšprogrammas izveidei un klātienes vizītes laikā uzklautie viedokļi pārliecina, ka pieteiktās izmaiņas trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas “Medicīna” saturā ir likumsakarīgs solis rezidentūras studiju programmas “Medicīna” attīstībai, kas vērsts uz integrētas veselības aprūpes spēcīgāšanu visos līmeņos un veselības aprūpes profesionāļu multiprofesionālas sadarbības veicināšanu.

Atzinīgi vērtējama LU ciešā sadarbība ar programmas izstrādē iesaistītajām un ieinteresētajām pusēm - mācībspēkiem, darba devēju pārstāvjiem un partneriem, ņemot vērā viņu pieredzi un kompetenci par vajadzībām, izaicinājumiem un iespējām medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu organizācijā un īstenošanā Latvijā. Klātienes vizītes laikā visi uzaicinātie dalībnieki puda informētību par situāciju rehabilitācijas nozarē, izpratni par sabiedrības un nozares vajadzībām un atbalstu LU centieniem attīstīt jaunu rezidentūras specialitātes apakšprogrammu “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”.

Specialitātes apakšprogrammas īstenošana

Specialitātes apakšprogramma iekļausies LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas “Medicīna” ekosistēmā un tā tiks īstenota kā pilna laika programma 4 gadu garumā, 264 ECT apjomā. Papildinot LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmu “Medicīna” ar specialitātes apakšprogrammu “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”, uz to attiecināmi esošie akreditētās studiju programmas

“Medicīna” mērķi un uzdevumi, kā arī studiju rezultāti (skaidrots izmaiņu pieteikumā, atspoguļots sarunās vizītes laikā).

Pamatojoties uz veikto LU iesnieguma un tam pievienoto dokumentu pārbaudi, AIC lūdza iesniegt šādu papildinformāciju (01.07.2024. vēstule Nr. 2024/4.1-109):

- Precizēt studiju programmā ietvertajās specializācijās piemērojamos kredītpunktus, kas izteikti pēc vienotas kredītpunktu sistēmas.
- Pārejas periodā norādīt abus kredītpunktu apjomus (Latvijas kredītpunkti un ECTS). Gadījumā, ja LU izvēlas studiju programmas apjomu norādīt atbilstoši ECTS kredītpunktiem, lūgts precizēt iesniegumu un papildus sniegt skaidrojumu, vai un kādas izmaiņas veiktas studijuursos, pārejot uz kredītpunktiem atbilstoši ECTS sistēmai, norādīt arī, kāds studiju darba apjoms atbilst 1 ECTS kredītpunktam, kā arī iesūtīt LU nolikumu, metodiku vai citu iekšējo dokumentu, kas norāda kārtību kredītpunktu pārskatīšanas laikā.
- Norādīts, ka Iesnieguma par izmaiņu apstiprināšanu, 1. un 2. tabulā iekļauta informācija par studiju programmas apjomu, to norādot atbilstoši kredītpunktiem, kas izteikti ECTS vienībās, ievērojot, ka Lēmumā programmas apjoms tika noteikts atbilstoši Latvijas kredītpunktu sistēmai, kur vienam KP atbilda 40 akadēmiskās stundas, aicināts informāciju šajā tabulā precizēt, papildinot ar informāciju par programmas apjomu, kāds ir apstiprināts akreditējot studiju virzienu.
- Aicināts rast iespēju studiju kursu aprakstos vai studiju plānā norādīt kopējo studiju kursa stundu skaitu, sākotnēji sniegtajā informācijā kursu aprakstos stundu sadalījums norādīts atsevišķi kontaktstundām, semināriem un praktiskajiem darbiem un patstāvīgajam darbam.

Attiecīgi LU savā atbildes vēstulē (12.07.2024. vēstule Nr. 1-13/463) skaidro:

- Kredītpunktu apjoms citās specializācijās netiek mainīts. Jau sniedzot virziena “Veselības aprūpe” rezidentūras studiju programmu akreditācijai, programmas apjoms tika norādīts gan Latvijas kredītpunktu sistēmā, gan atbilstoši Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēmai (ECTS). Kredītpunktu apjoms abās sistēmās tika norādīts arī Diplomu pielikumā.
- 17.05.2024. ar drošu elektronisko parakstu parakstītajā un uz AIC nosūtītajā iesniegumā izmaiņu apstiprināšanai un pielikumos kredītpunkti norādīti atbilstoši ECTS. Lai nodrošinātu LU studiju uzskaites vienības jeb kredītpunkta pāreju uz ECTS, atbilstoši Augstskolu likuma pārejas noteikumu 93. punktam, saskaņā ar LU rīkojumu "Par studiju kredītpunkta uzskaites sistēmas maiņu Latvijas Universitātē" (LU 31.01.2024. rīkojumu Nr. 1-4/45), sākot ar 2024. gada rudens semestri noteikts, ka rezidentūras (trešā cikla) studiju programmās 1 ECTS kredītpunktam atbilst 25 – 27 stundu studiju darba apjoms, kontaktstundu skaitu nosakot atbilstoši sasniedzamajiem studiju rezultātiem.
- Iesniegumā par izmaiņu apstiprināšanu, 1. un 2. tabulā veikti precizējumi, papildinot ar informāciju par programmas apjomu, norādot to Latvijas kredītpunktos, kāds ir apstiprināts akreditējot studiju virzienu, un ECTS.
- Studiju plānā norādīts kopējais studiju kursu stundu skaits.

LU sniegto skaidrojumu par studiju programmas apjomu gan Latvijas kredītpunktu sistēmā, gan atbilstoši Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas (ECTS) sistēmai eksperte vērtē kā saprotamu un pietiekamu. Jaunās specialitātes apakšprogrammas studiju plānā papildinātā informācija par kopējo stundu skaitu studijuursos apliecina, ka ievērots LU rīkojumā "Par studiju kredītpunkta uzskaites sistēmas maiņu Latvijas Universitātē" noteiktais apjoms - 1 ECTS apjoms atbilst 26 stundām studiju darba. Kopējais studiju apjoms jaunās specialitātes apakšprogrammā ir 6864 stundas, katrā studiju gadā paredzot 1716 stundas, kas ir atbilstoši pilna laika studijām.

Detalizēts studiju apjoma sadalījums stundu izteiksmē - kontaktstundas un to veidi, studenta patstāvīgā darba apjoms - norādīts katra studiju kursa aprakstā.

Jaunajā specialitātes apakšprogrammā uzņemšanas prasības atbilst LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas “Medicīna” uzņemšanas prasībām - pretendents nepieciešams ārsta grāds (apliecina izglītības dokuments par ārsta pamatizglītību). Rezidentūras pretendenta uzņemšana rezidentūras studiju programmās augstskolās, kuras īsteno augstāko profesionālo studiju programmu ārsta profesionālās kvalifikācijas iegūšanai, tiek īstenota ar augstskolu vienotās uzņemšanas komisijas starpniecību (atbilstoši MK 30.08.2011. noteikumiem Nr. 685 “Rezidentu uzņemšanas, sadales un rezidentūras finansēšanas kārtība” saskaņā ar konkrētajam akadēmiskajam gadam apstiprinātajiem vienotajiem uzņemšanas noteikumiem).

Specialitātes apakšprogrammas īstenošanas resursi un nodrošinājums

Jaunās specialitātes apakšprogrammas īstenošana finansiāli tiks nodrošināta atbilstoši MK 30.08.2011. noteikumos Nr. 685 “Rezidentu uzņemšanas, sadales un rezidentūras finansēšanas kārtība” noteiktajam. LU saņem Valsts budžeta finansējumu, kas veido lielāko finansiālo resursu sadaļu, tā izlietojuma pozīcijas tiek definētas līgumā starp Latvijas Universitāti un LR Veselības ministriju. 91% no kopējā rezidentūrai paredzētā valsts piešķirtā finansējuma tiek novirzīts ārstniecības iestādēm rezidenta darba algai, ārstniecības iestādē strādājošo docētāju atalgojumam un ar rezidentūru saistīto resursu uzturēšanai, savukārt 9% finansējuma paredzēts LU. Otru sadaļu veido studiju maksas no rezidentiem, kuri studē par personīgajiem vai trešo personu līdzekļiem.

Teorētisko zināšanu nodrošināšanai LU ir nodrošinājusi programmas studējošajiem pieeju sekojošām datu bāzēm: ClinicalKey, UpToDate, ScienceDirect, SCOPUS, Oxford Journals, ProQuest Ebook Central Complete Collection, SAGE Journals, SAGE Research Methods, SpringerLink Contemporary Journals, u.c. (izmaiņu pieteikums, materiāli tehniskās bāzes izvērtējums vizītes laikā).

Līdzīgi kā citas rezidentūras studiju programmas “Medicīna” apakšprogrammas, arī “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna” tiks īstenota ārstniecības iestādēs, kas ir studiju klīniskās bāzes- t.sk. PSKUS, Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca, Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, NRC “Vaivari”, TOS, u.c. Šajās klīniskajās bāzēs studē arī citu specialitāšu apakšprogrammu studenti, kas ir priekšnosacījums specialitātes apakšprogrammas saturā uzsvērtajai iespējai veicināt dažādu specialitāšu ārstu izpratni par rehabilitāciju un multiprofesionālas komandas sadarbības nozīmi pacienta atveseļošanās periodā. Studējošie ārstniecības iestādēs var izmantot to resursus ikdienas darbā, ko vizītes laikā apliecināja arī darba devēju un partneru pārstāvji. LU savstarpējās sadarbības līgumā ar ārstniecības iestādēm tiek definētas abu līgumslēdzēju pušu saistības. Rezidentūras organizācijā iesaistītā personāla darbam ir nodrošinātas biroja telpas ar visu nepieciešamo tehnisko aprīkojumu.

Specialitātes apakšprogrammas studiju īstenošanā iesaistītie mācībspēki

Jauno specialitātes apakšprogrammu vada pieredzējusi speciāliste rehabilitācijas nozarē, kura pārstāv gan LĀRA, gan ir VM galvenais speciālists Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas jautājumos. Saskaņā ar LU pieņemto kārtību, apakšprogrammas vadītājs ir tas, kurš nosaka pārējo mācībspēku piesaisti praktisko iemaņu un teorētisko zināšanu apguvē. Priekšroka tiek dota augstskolas mācībspēkiem vai arī, ja atbilstošā kursā tādu nav, programmu īsteno klīnikas vadošais speciālists vai sertificēts ārsts ar vismaz 5 gadu darba stāžu specialitātē. Ņemot vērā faktu, ka

apmācība pārsvarā notiek klīniskajās universitātes slimnīcās vai specializētajās ārstniecības iestādēs, specialitātes apakšprogrammas īstenošanā iesaistītos mācībspēkus nosaka vienošanās starp LU specialitātes apakšprogrammas vadītāju un ārstniecības iestādes deleģēto atbildīgo par specialitāti rezidentūras apmācībā (skaidrots izmaiņu pieteikumā, atspoguļots sarunās vizītes laikā). Jaunās specialitātes apakšprogrammas “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna” izveidē piedalījušies un īstenošanā iesaistīsies rehabilitācijas nozares speciālisti, kas pārstāv LĀRA un nozīmīgākās ārstniecības iestādes, kas sniedz rehabilitācijas pakalpojumus un īsteno apmācību rehabilitācijas studiju kursus citu LU rezidentūras specialitāšu apakšprogrammu studentiem (izmaiņu pieteikuma 6. un 8. pielikums).

Specialitātes apakšprogrammas atbilstība normatīvajam regulējumam

Jaunās specialitātes apakšprogramma “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna” atbilst otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības ārsta speciālista kvalifikācijas iegūšanai pamatspecialitātē prasībām (turpinājums izglītības programmai ar kodu 49, studiju ilgums vismaz trīs gadi) un Latvijas izglītības klasifikāciju studiju programmas kods 50721 ir atbilstošs (MK 13.06.2027. noteikumi Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”).

LU iesniegtajā pieteikumā izmaiņu apstiprināšanai 9. pielikumā pievienotais Studiju programmas “Medicīna” specialitātes apakšprogrammas “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna” diploms un diploma pielikums latviešu un angļu valodā atbilst MK 16.04. 2013. noteikumos Nr. 202 "Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus" ietvertajām prasībām.

Jaunās specialitātes apakšprogrammas studiju kursu saturs veidots atbilstoši valstī esošajam regulējumam - MK 24.03.2009. noteikumos Nr. 268 (MK 13.12.2016. noteikumu Nr. 784 redakcijā) „Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” minētajām prasībām (izmaiņu pieteikuma 7. pielikums), saskaņojot tās ar Latvijas Ārstu rehabilitologu asociāciju (izmaiņu pieteikuma 1. pielikums). Satura izveidē veikts salīdzinājums ar citās augstskolās īstenotām līdzīgām programmām (izmaiņu pieteikuma 2. pielikums) un ņemtas vērā arī starptautisko profesionālo organizāciju rekomendācijas un ieteikumi rezidentūras programmas nodrošināšanā, piem. *White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe, produced by the Section of Physical and Rehabilitation Medicine* (2018)², Eiropas medicīnas speciālistu asociācijas (UEMS) ieteikumi-*Training Requirements for the Specialty of Physical and Rehabilitation Medicine European Standards of Postgraduate Medical Specialist Training*³ (izmaiņu pieteikuma 2. pielikums, vizītes laikā saruna ar specialitātes apakšprogrammas vadītāju). Tomēr vizītes laikā sarunās iezīmējās, ka atsevišķu studiju kursu saturs būtu pārskatāms un precizējams atbilstoši aktuālajām tendencēm rehabilitācijas jomā, piem. medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu pēctecība un integrācija ar sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem, inovācijas rehabilitācijā un veselības aprūpē, u.c.

No 01.10.2024. spēkā stājušies MK noteikumi Nr. 617, kas nosaka (skatīt 8. un 10.punktu, nodaļas 2.65. Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts (P 54) 350. punktu) - "Rezidentūras

---

² <http://www.whitebookprm.eu/2019/03/21/white-book-in-prm-3rd-edition/>

³ https://www.uems.eu/__data/assets/pdf_file/0010/64396/UEMS-2018.15-Council-Marrakesh-European-Training-Requirement-PRM-specialty.pdf

ilgums specialitātē ir četri gadi, no tiem 60 % tiek veltīti apmācībai stacionārā ārstniecības iestādē, 15 % – apmācībai ambulatorā rehabilitācijas iestādē, 5 % – manipulāciju apguvei un 20 % – pētniecībai un pedagoģiskajam darbam. Rezidentūras laikā tiek iegūtas teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas fizikālajā un rehabilitācijas medicīnā un neiroloģijā, neiroķirurģijā, internajā medicīnā, traumatoloģijā, ortopēdijā, tehniskajā ortopēdijā, pediatrijā, onkoloģijā, sporta medicīnā, gerontoloģijā, psihiatrijā, kurortoloģijā (balneoloģijā)." Analizējot jaunās specialitātes apakšprogrammas saturu attiecībā pret šīm prasībām, secināms, ka tas daļēji atbilst, jo studiju kursu aprakstos identificētais apjoms pētniecībā un pedagoģijā ir mazāks par 20% (daļa no studiju kursa "Vispārējā rehabilitācija IV –Pētniecība un rehabilitācijas organizācija. Invaliditātes un darbaspēju ekspertīze" un studiju kurss "Diplomdarbs rezidentūrā" kopā ir aptuveni 19 ECTS jeb aptuveni 7%) un apmācībai ambulatorā rehabilitācijas iestādē mazāks par 15% (daļa no studiju kursa "Ambulatorā rehabilitācija. Funkcionēšanas laboratorija" ir aptuveni 8 ECTS jeb 3%).

Vērtējot sagatavoto studiju plānu eksperte secina, ka plānā nav skaidri norādīts apgūstamo studiju kursu sadalījums daļās, kuras noteiktas Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas c) apakšpunktā, proti, studiju programmās un apakšprogrammās jāiekļauj obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas. Būtiski, ka izvēles daļai (brīvās izvēles daļai) jānodrošina studējošajiem brīva iespēja izvēlēties jebkuru studiju kursu. Vērtējot studiju programmas atbilstību Valsts profesionālās augstākās izglītības standartā (MK 13.06.2023. noteikumi Nr. 305) noteiktajām prasībām, eksperte secina, ka kopumā studiju programma atbilst standarta noteiktajām prasībām, vienlaikus, studiju plānam būtu jāpievieno atsauce, kas nosaka, ka gadījumā, ja iepriekšējos studiju līmeņos studējošie nav apguvuši Vides aizsardzības likumā un Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā noteiktās prasības, tās apgūstamas šīs studiju programmas ietvaros.

4. Secinājumi

1. LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas "Medicīna" specialitātes apakšprogramma "Fizikālā un rehabilitācijas medicīna" atbilst vajadzībām veselības aprūpes nozarē, jo Latvijā ir nepietiekams FRMĀ nodrošinājums. Taču sabiedrībā pieaug nepieciešamība pēc savlaicīgiem un pēctecīgiem rehabilitācijas pakalpojumiem, lai mazinātu ar invaliditāti saistītos negatīvos veselības iznākumus gan personas, gan sabiedrības līmenī.
2. Papildinot LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmu "Medicīna" ar specialitātes apakšprogrammu "Fizikālā un rehabilitācijas medicīna", uz to attiecināmi esošie akreditētās studiju programmas "Medicīna" mērķi un uzdevumi, kā arī studiju rezultāti.
3. LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas "Medicīna" specialitātes apakšprogrammas "Fizikālā un rehabilitācijas medicīna" izveidē piedalījušies vadošie rehabilitācijas nozares speciālisti, kas pārstāv LĀRA un nozīmīgākās ārstniecības iestādes, kas sniedz rehabilitācijas pakalpojumus un īsteno apmācību rehabilitācijas studijuursos citu LU rezidentūras specialitāšu apakšprogrammu studentiem, kas plāno nodrošināt arī apakšprogrammas īstenošanu.
4. LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas "Medicīna" specialitātes apakšprogrammas "Fizikālā un rehabilitācijas medicīna" saturs daļēji atbilst aktuālajos spēkā esošajos (no 01.10.2024.) MK noteikumos Nr. 617 nodaļas 2.65. Fizikālās un

rehabilitācijas medicīnas ārsts (P 54) 350. punktā minētajām prasībām par 15 % – apmācībai ambulatorā rehabilitācijas iestādē un 20 % – pētniecībai un pedagoģiskajam darbam.

5. LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmas “Medicīna” specialitātes apakšprogrammas “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna” studiju plānā nav skaidri norādīts studiju kursu sadalījums obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļās, norādot to apjomu un kredītpunktu sadalījumu atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas c) apakšpunktā minētajam.

6. Pie studiju plāna nav iekļauta atsauce, ka gadījumā, ja iepriekšējos studiju līmeņos nav apgūts studiju kurss civilās un vides aizsardzībā, šis kurss apgūstams rezidentūras programmas ietvaros.

5. Rekomendācijas

Eksperte **rekomendē apstiprināt izmaiņas** LU trešā cikla profesionālās augstākās izglītības (rezidentūras) studiju programmā “Medicīna”, to papildinot ar specialitātes apakšprogrammu “Fizikālā un rehabilitācijas medicīna”.

Eksperte iesaka **līdz jaunās specialitātes apakšprogrammas īstenošanas uzsākšanai:**

- mācībspēkiem pārskatīt un precizēt studiju kursa aprakstus atbilstoši aktuālajām nozares tendencēm (studiju kursu apraksti izstrādāti 2022. gadā), t.sk. precizējot studiju apjomu ambulatorajā rehabilitācijas iestādē (15% studiju apjoma) un pētniecībā un pedagoģijā (20% no studiju darba);
- mācībspēkiem pārskatīt un precizēt studiju kursa aprakstus un studiju plānu, norādot dalījumu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļās, norādot to apjomu un kredītpunktu sadalījumu.
- pie studiju plāna iekļaut atsauci, ka gadījumā, ja iepriekšējos studiju līmeņos nav apgūts studiju kurss civilās un vides aizsardzībā, šis kurss apgūstams šīs apakšprogrammas ietvaros.

Eksperte iesaka divu gadu laikā:

- studiju virziena ietvaros līdzdiploma izglītībā stiprināt izpratni par rehabilitācijas lomu un vietu veselības aprūpē;
- nodrošināt pieteikumā minēto iespēju izglītības procesā veicināt pārējo specialitāšu rezidentu sadarbību multidisciplinārā speciālistu komandā;
- veicināt studējošo rezidentu interesi par LU piedāvātajām iespējām iesaistīties starptautiskās mobilitātes aktivitātēs;
- mācībspēkiem paplašināt pētniecību, t.sk. palielināt zinātnisko publikāciju skaitu medicīniskās rehabilitācijas jomā, iesaistot studējošos rezidentus un tādējādi stiprinot pētnieciskā darba lomu un pieredzi studiju procesā.

Signe Tomsone, Dr. med.

Rīgā, 16.10.2024.